

CAPUT VI.

QUE PERTINENT AD SÆCULI XVI DOCTRINAM ET DISCIPLINAM.

Pro doctrina et disciplina hujus sæculi deprehendenda sat est in tridentinæ synodi decreta oculos conjicere. Apparebit illico dogmata fidei, quæ ex inveterata traditione profitetur romana Ecclesia, fuisse irreformabili definitione confirmata. Inter quæ in canone retinendos esse didicimus libros, de quorum auctoritate nonnulli hæsitant, cujusmodi sunt liber Sapientiæ, duo Machabæorum, Apostoli ad Hebræos Epistola, catholica Jacobi, cæterique, de quibus disserunt polemicæ theologiæ tractatores. Rejicienda autem esse inter apocrypha, quæ in eodem canone non recensentur; cujusmodi sunt in Vet. Testamento liber Henoch, Testamenta XII patriarcharum, Genealogia Job, Oratio Manassis, et Esdræ liber III et IV; in Novo autem Pseudoevangelia inscripta nominibus apostolorum, Acta Theclæ et Pauli, octo libri *Itinerarii* Clementis, et alii de quibus romana LXX episcoporum synodus an. 494. Explicatum uberius est dogma *justificationis*, quæ fit justitia inhærente, non sola extrinseca condonatione, sive non imputatione peccati; et quæ novatores aiunt esse Ecclesiæ Antichristi characteres, videlicet, sacrificium missæ, cultus Eucharistiæ, auricularis confessio, chrismatis unctio, sacrum infirmorum oleum, defunctorum suffragia, exhibita sanctorum imaginibus et reliquiis veneratio, indulgentiarum largitio, sacrorumque rituum observantia, ad fidei integritatem et Ecclesiæ decorem pertinent, nullo catholicorum dissentiente.

Ad ecclesiasticam politiam spectant statuta episcoporum residentia, seminariorum erectio, celebrandæ quolibet triennio synodi provinciales, prohibita curatorum beneficiorum pluralitas, unius tantum, si ad vitam honeste sustentandam sufficiat approbata collatio, dispensationes, hæc in re absque legitima causa prorsus inhibita, lites inter ecclesiasticos ab episcopis componendæ, clericis forensia jurgia vitanda, horum ordinationes a proprio tantum episcopo, nec sine illius permissu

peragenda. Huc spectat presbyterorum cœlibatus, disciplina monachorum, potestas absolvendi a peccatis concedenda ab ordinariis, casuum reservatio iisdem competens, atque ad nuptiarum sanctitatem custodiendam impedimentorum matrimonii distincta explicatio, et clandestinorum conjugiorum contractus inhibitus.

Temporalibus pœnis, extremoque supplicio animadversum hoc præsertim sæculo in hæreticos. *Edmundus Fosseus* ob fractam Eucharistiam an. 1503 combustus Parisiis. Quidam ordinis Prædicatorum an. 1509 ob imposturas, Langio ac Trithemio testantibus, concremati; *Hermannus Rysvick* in hæresim iterum lapsus an. 1512 Hagæ comitum; Hebræus quidam baptizatus, qui per annos 26 sacerdotio fungebatur non initiatus an. 1514 apud Saxones; duo Augustiniani ordinis apostatæ Bruxellis an. 1523; proximo an. 1524 *Henricus* quidam *Zutphaniæ* in Belgio; *Balthassar* Friburgensis an. 1528 Viennæ in Austria; *Rupertus Baro* an. 1539 in Anglia; violator quidam statuæ B. V. an. 1550 Lutetiæ Parisiorum¹; eadem in urbe anno 1559 calvinistæ permulti, atque in Hispaniis quamplurimi; Romæ *Ænius Palearius* an. 1566, eodemque anno Bernæ *Valentinus Gentilis* Tritheita; in Belgio anno 1580 *Joannes Gullielmus* anabaptista; in Anglia demum anno 1590 *Gullielmus* Puritanus. Asserentibus modo hæreticis nefas esse animadvertere in hæreticos pœna capitis, reponendum est, quo ergo jure Genevenses Servetum et Gentilem incendio necarunt? Quo jure Angli puritanos, et sub Henrico VIII anno 1538 *Lambertum Zuvinglianum*? Imo quo jure causa religionis interfecti sunt ab iisdem hæreticis martyres, quorum multos superiori capite laudavimus? Verum non egent aperta mendacia confutatione.

Crevit in tanta hæresum illuvione decor et gloria romanæ Ecclesiæ, tum sanctorum, quos cap. superiori memoravimus, consummata virtute, tum decreto aliis solemni canonizatione specialis cultus honore. Leo enim X anno 1514 *Brunonem*

¹ De Serveto combusto Genevæ an. 1553 diximus supra, cap. III. Romæ item ultricibus flammis absumptus an. 1600 Jordanus Brunus Nolanus, de quo Gaspar Scioppius.

patriarcham carthusianorum, et anno 1519 Franciscum a Paula, Minimorum parentem, retulit inter sanctos. *Casimiro*, F. Casimiri, regis Poloniae, anno 1521 eundem detulit honorem. Hadrianus VI adscripsit anno 1523 sanctorum Fastis *Benonem* Misniae et *Antoninum* Florentiae antistitem. *Laurentium Justinianum*, primum patriarcham Venetum, anno 1524 Clemens VII; *Gondisalvum* Lusitanum, ord. Prædicat. Julius III, anno 1551; *Didacum*, diæcesis hispalensis, ord. Min., anno 1588, Sixtus V, et *Hyacinthum*, Polonum, ord. S. Dominici, anno 1594, Clemens VIII.

Religiosarum quoque familiarum plurimum adauctus est numerus. Primo enim institutus fuit et a Clemente VII approbatus an. 1514, ordo *Clericorum regularium*, quos *Theatinos* vocant, ab episcopo theatino Joanne Petro Carafa, postmodum Paulo IV, de quo cap. I, eundemque ordinem confirmavit anno 1567 S. Pius V. Tum *Capuccinorum* auctor fuit anno 1525 Matthæus Bassius, ord. Minorum de observantia. Atque hoc institutum Clemens VII, anno 1528, et Paulus III, anno 1535, approbarunt. Tertio exorti sunt anno 1532, et ab eodem pontifice Clemente VII, atque anno 1606 a Paulo V confirmati *Fratres Minores* strictioris observantiæ, quos vocant *Recollectos*. Approbatus insuper ab ipso Clemente anno 1528, et rursus a Paulo III anno 1535, ordo *Clericorum regularium S. Pauli*, quos ab Ecclesia mediolanensi S. Barnabæ eis primum concessa, *Barnabitas* vocant. Istorum vero auctores fuere anno 1526 Antonius Morigia et Bartholomæus Ferrarius, Mediolanensis, atque Franciscus Maria Zaccharia, Cremonensis. Prodiit circa annum 1531 congregatio *Clericorum*, quos vocant *Somaschos*, auctore B. Hieronymo Æmiliano, patritio veneto, ad orphanorum curam gerendam; eandemque congregationem anno 1540 Paulus III, anno 1568 S. Pius V et anno 1585 Sixtus V confirmaverunt. Sequitur *Societas Jesu*, anno 1534 instituta Parisiis a S. Ignatio Loyola, a Paulo III anno 1539 vivæ vocis oraculo, et anno 1540 et 1543, apostolicis constitutionibus confirmata, a Julio III anno 1550 privilegiis condecorata, a S. Pio V anno 1571 inter ordines Mendicantium adscripta, et a Gregorio XIV anno 1594

amplissimis laudibus jure ac merito celebrata, sanctorum, scriptorum virorumque apostolicorum parens fecunda. Circa an. 1568 ¹ *Carmelitæ discalceati* a S. Matre Theresia habuerunt originem, quorum institutum confirmarunt anno 1580 Gregorius XIII, et an. 1593 Clemens VIII. *Ordo charitatis*, curæ infirmorum addictus, quem S. Joannes de Deo instituerat anno 1538, confirmatus fuit a S. Pio V anno 1572, et rursus a Sixto V anno 1586. *Clerici regulares Doctrinæ christianæ*, quorum institutum confirmavit anno 1630 Innocentius X, a Cæsare de Bus anno 1570 duxerunt originem. Qui vero titulo *Matris Dei* secernuntur, Lucae anno 1574 primam habuerunt institutionem, confirmationem vero a Clemente VIII an. 1604, et titulum, quo fruuntur, anno 1614 a Paulo V. *Congregationem Oratorii*, quam anno 1575 instituit S. Philippus Neri, Florentinus, Paulus V anno 1612 cum suis constitutionibus confirmavit. *Monachi Fulienses* a Joanne Barreira Cisterciensi, trahentes ab anno 1577 primordia, a Sixto V anno 1586 approbati, atque a Clemente VIII anno 1592 a Cisterciensium jurisdictione fuerunt exempti. Qui dicuntur *Ministri infirmorum*, iustituti sunt anno 1585 a S. Camillo de Lellis ², et proximo anno a Sixto V, atque a Gregorio XIV anno 1591 confirmati. *Clerici regulares, Minores* nuncupati, ab Augustino Adorni Genuensi instituti an. 1588, et a Sixto V approbati, privilegia Theatinorum anno 1592 consecuti sunt a Gregorio XIV. Anno demum 1595 in Hispania duæ congregationes discalceatorum, approbante Clemente VIII sunt institutæ, una Augustinensium, et altera SS. Trinitatis redemptionis captivorum ³.

Addendi sunt equestres ordines: *Sanctorum apost. Petri et Pauli* an. 1540 institutus a Paulo III; *Sancti Stephani*, papæ ac martyris, anno 1560 institutus a Cosmo I Mediceo, Florentinorum duce, et anno 1562 confirmatus a S. Pio V. Denique

¹ Juxta Spondanum, Graveson, etc. At juxta alios, an. 1561.

² Obiit proximo sæculo, anno scilicet 1614, die 14 julii.

³ Congregatio *coloritana* instituta sub Pio IV et approbata a S. Pio V, quæ anno 1606 subjecta fuit priori generali Augustinensium, anno 1749 variis dissidiis exagitata et paulo post extincta fuit.

Spiritus sancti, sive *Equitum Torquatorum* institutus ab Henrico III, rege Galliarum, postrema die anni 1578.

APPENDIX.

CÆTERARUM RERUM ACCESSIO.

Galliarum regi Ludovico XII successit anno 1515 *Franciscus I*; huic anno 1547 *Henricus II*; isti autem anno 1559 *Franciscus II*. Anno 1560 regnare cœpit *Carolus IX*, et anno 1574 *Henricus III*, postremus stirpis Valesiorum. Successit anno 1589 *Henricus IV Borbonius*¹. In Hispaniis vero post catholicos reges Ferdinandum V et Isabellam, cœpit anno 1505 administrare regnum *Joanna*, quæ nupsit *Philippo* Austriaco. Anno 1516 *Carolus I*, inter imperatores V, an. 1556 *Philippus II*², et anno 1598 *Philippus III*, qui obiit anno 1621. Lusitaniæ regnum post Emmauelem I gubernare cœpit *Joannes III* anno 1521, *Sebastianus* anno 1557, *Henricus*, cardinalis et archiepiscopus bracarensis, anno 1578, *Philippus I*, inter reges Hispaniarum II, anno 1580, et *Philippus II*, inter reges catholicos III, anno 1598. In Hispaniis itaque et in Lusitania duo postremi reges tenuerunt imperium³.

Sultanorum autem series hæc est : postquam anno 1512 *Bajazethes II* periit veneno, imperium occœpit parricida *Selimus*⁴.

¹ Occisus anno 1610, ut dicitur sæculo proximo. Henricus autem III, prædicto anno 1589, kal. aug., a F. Jacobo Clemente confossus, proxima die obiit annos natus 38.

² Ingenti sumptu 20 decies centenorum millium aureorum Philippus II extruxit *Escuriale* S. Laurentii monasterium, 7 a Matrilo leucis, ob victoriam e Gallis relatam anno 1557 ad Fanum Sancti Quintini. Extat in *Escuriali* regum Hispanorum, qui postea decessere, mausolæum.

³ Anno 1509 cœpit in Anglia regnare *Henricus VIII*, an. 1546 *Eduardus VIII*, anno 1553 *Joannes*, cui præcisum fuit caput, anno 1553 *Maria*, et anno 1558 *Elisabetha*. In Polonia cœpit regnum administrare an. 1501 *Alexander*, anno 1506 *Sigismundus I*, anno 1548 *Sigismundus II* Augustus, anno 1572 *Henricus*, anno 1576 *Stephanus*, anno 1587 *Maximilianus*, eodemque anno *Sigismundus III*.

⁴ *Selimus* anno 1517 delevit sectam *mamalucorum*. Significantur hoc nomine *stipendiarii ac ministri*. Instituti fuerant sæculo XII a Saladino, et erant ex christianis mahumetani, ad bellum instructi et aliquando ad

Is pestilentia sublatus est anno 1520, et regnavit postmodum spatio annorum 46 *Solimanus II*. Huic extincto anno 1566 successit *Selimus II*, qui subitanea morte interiit anno 1574. Imperavit tum *Amurathes III* usque ad annum 1595. Huic vita functo successit *Mahumethes III*, qui e vivis excessit anno 1603.

Infausta bella christianis, aliisque hostibus intulere prædicti Turcarum imperatores. Etenim *Selimus* anno 1516 *Memphim*, quem *Alcairum* dicunt, sedem sultanorum *Ægypti*, urbesque et arces finitimas occupavit; subjecit sibi *Damascum*, obsedit *Gazam*, in sui potestatem redactis universa *Syria* et *Judæa*. *Solimanus* vero anno 1521 expugnavit *Albam Græcam*, id est, *Belgradum*, propugnaculum *Hungariæ*, et *Rhodum* cinxit obsidione; quam insulam proximo anno 1522 cepit post miram defensionem *Equitum S. Joannis*, qui supra an. 212¹ eandem tenuerant. Per idem temporis *Bassa Ferrat* subegit *Armeniam*, *Cappadociam* et *Galatiam*. Idem *Solimanus* anno 1526 superavit *Ludovicum* regem *Hungariæ* prælio, quo cum ipso rege occubuerunt 15 millia christianorum. *Budam* expugnavit anno 1529. *Viennam* diebus 18 frustra obsidione cinxit, amisitque in hac expeditione milites 80,000. Irrupit tamen rursus in *Hungariam* anno 1532 cum exercitu armatorum 300,000, regnumque illud longe lateque vastavit. Contra *Tamasum Sophim* Persarum anno 1534 tetendit, exciditque *Tauresium*, urbem *Persidis* olim amplissimam. Venetis anno 1537 eripuit insulam *Corciram*, multis captivorum millibus *Constantinopolim* abductis. In *Hungaria* iterum irruit anno 1541 et 43, atque anno 1551 *Tripolim* in *Africa* invasit. Deleta anno 1560 a Turcis classis hispanica, superiori anno comparata ad *Tripolim* recuperandam; triremes in illa 27, naves onerariæ 14, cum 18 millibus armatorum. Atque hæc *Solimano* imperante, a quo tres quoque filii

sultanorum dignitatem evecti. Veneno opera *Judæi* medici patrem sustulit, duos necavit fratres, ac septem ex eis prognatos nepotes. *Judæo* patris interfectori, loco præmii, jussit caput præcidi. Pestilenti carbunculo eodem in loco anno 1520 extinctus est, in quo *Bajazethi* parenti suo jusserat propinari venenum.

¹ Occupaverant enim anno 1310.